

Píseň: EZ233 – Večerní když zvony znějí + **modlitba;** **Oddíl**
k výkladu: Jb 24

Milí,

minulý týden jsme začali Jobovu odpověď na poslední řeč jeho přítele Elífaze. V té Job již vzdal pokračování v diskusi s Elífazem a obrátil se rovnou k Bohu – dokonce s vědomým vyznáním, že jeho nárek a lkaní budou považovány za nevhodné. Za vzpurné. Za nemístné.

Snad pochopitelně, vždyť Elífaz ve své řeči Joba obvinil z nekonečného hříchu, nepravosti, zla. Aniž by předložil jediný důkaz.

Jobův pohled na svět

Tuto svou odpověď Elífazovi Job zakončuje svým pohledem na svět. Stejně jako ho předložil Sófarovi v Jb 21. Hned ve v. 1 Job poukáže na to, že jeho přátelé – zejména Elífaz a Sófar – se sice tváří moudře a chytře, ale Hospodinu nerozumí. Ba ani „jeho dnu.“ „Dnem Hospodinovým“ je opakovaně v SZ míněn den Božího soudu.

V dnešním oddílu tedy Job začíná svou řeč tím, že Elífaz nerozumí Hospodinově soudu, úsudku. A tak ani světu. Vytváří, stejně jako Sófar, lživou a nepravdivou iluzi světa, v němž kdo trpí, *musí* trpět zaslouženě. Kdo se má dobře, *musí* se mít dobře zaslouženě. Zvěstují iluzi světa, v němž ani Bůh nemůže svobodně volit. *Musí* podléhat lidským rozhodnutím a činům.

A tak Job překládá pohled na svět, který by mnozí i dnes označili za smutný či depresivní. Za málo nadějný. Bohužel však bolestivě pravdivý.

Mocní

Protože v lidském světě mocní obvykle (tedy ne automaticky, nutně ani všichni) porušují právo a spravedlnost – včetně těch

práv a zákonů, které sami vyhlášují a ohánějí se jimi.¹ V Jobově formulaci nejprve v podobě svévolných změn v „katastru,“ totiž hranic vlastnictví půdy.

To je extrémně závažně – bez půdy lze ve starověku žít jen velmi obtížně, pokud člověk netouží stát se otrokem. Jedinou výjimkou byli israelští kněží – ti však žili z desátků z výnosů půdy svých souvěrců. „Posouvání mezníků“ tedy v první řadě znamená neoprávněné rozšiřování vlastního území na úkor půdy někoho jiného.

V druhé řadě můžeme vnímat tyto „mezníky“ také alegoricky. Hebrejské gbúlah znamená „hranice, ohraničení.“ Tedy, že mocní posouvají nejen hranice, meze a ohraničení geografická, ale také právní, morální, trestně-odpovědní nebo náboženské. Jak je to opět velmi živé dodnes – mocní mají za to, že pro ně platí jiná pravidla. Že nemusejí dodržovat ani svá vlastní pravidla. A lidský svět je v tom často podporuje.²

Pokud pro člověka není problém činit taková přestoupení, pak samozřejmě uchvacuje také cizí stáda, odstrkuje z cesty ubožáky, obírá i vdovy a sirotky a utištění v zemi se před takovými nejen fakticky skrývají. Dokonce se skrývat *musejí*.

Což je stejná kritika, kterou opakovaně vyslovují také proroci. A vlastně také Ježíš ve svých činech, kdy se právě k utlačovaným a vytláčeným opakovaně obracel, stoloval s nimi, pomáhal jim. Tak Job prokazuje vskutku „prorocký“ vhled do lidského světa. Jakkoli je to takřka trvale nelíbivý, nechtěný, potlačovaný, umlčovaný. Bohužel zdaleka ne jen mocnými.

Ubožáci

Takový svět pak funguje už od pohledu vlastně zcela absurdně: Ačkoli ubožáci, utlačovaní, sirotci i vdovy odcházejí do práce, nemají dost pro své děti (v. 5 v kralickém překladu). Ačkoli

¹ Jak to je zřejmé také během celé koronavirové pandemie v ČR.

² Je zajímavým faktem, že právě „rovnost v trestu v případě viny“ byla jedním z Husových Čtyř pražských artikulů!

sklízají pole a vinice, nemají dost finančních prostředků ani zakoupení oblečení nebo přikrývky proti nočnímu chladu.

Jinými slovy Job upozorňuje na strašnou skutečnost, že ani v Božím lidu moc neplatilo Boží pravidlo „dělník je hoden své mzdy“ – Dt 14, 14-15.³

Jak pak může takový svět zdravě fungovat? Jak může pomýšlet na pokoj a spravedlnost? Vždyť mocní se bez těch, kteří vykonávají ty nejubožejší práce, *neobejdou*. Naopak ti, kteří sklízají pole a vinice *nepotřebují* mocné a bohaté investory, manažery, ředitele korporací, lobbisty atd.

Tedy ty, kteří často (tedy opět ne všichni nebo automaticky!) uchvacují sirotky od prsou,⁴ vymáhají zástavu od těch, kteří žádnou dát nemohou. A Job má pravdu – takto jednající lidé *nejsou* v lidské společnosti nijak zapotřebí. Na rozdíl od těch, kteří snášejí snopy (v. 10), lisují olej, šlapou víno atd. Ačkoli jsou právě tito hladoví a žízniví a přitom obklopeni jídlem a pitím. Tak zkřivený a absurdní je lidský svět!

Tak i Job jednoznačně dodá – ale to *není* způsobeno Hospodinem! To *není* Boží vůle ani čin! Verš 12 je pak možno přeložit také jako „... a Hospodin nezastavuje tyto nepatřičnosti,“ jak překládají kraličtí. Tato varianta překladu je pravdivá jen částečně – ano, nabourává Elífazův i Sófarův světonázor, ale Bůh přece, i podle Joba, zlo *zastavuje*. I kdyby až nakonec (srv. v. 18). V tomto případě se tedy přikláním spíše k ekumenickému překladu.

Protože dává také dobrý smysl vzhledem k pokračování: *Není* to Bůh, kdo působí lidské zlo. Kdo by způsoboval lidské schovávání se před symbolickým ani doslovným světlem. To lidé se z vlastní vůle znají k cestám jiným a jiných, než jsou Boží.

Z takto absurdního a převráceného světla pak vyplývají další absurdity a zvrácenosti: Za zlo je považováno dobro. Světlo je

³ Formulace je pak novozákonní – Mt 10, 10.

⁴ Tedy ne své matce, ale nějaké dobrosrdečné a obětavé ženě, která pečovala o cizí dítě, jemuž zemřeli/zřekli se ho vlastní rodiče!

považováno za tmu (v. 17). Světlo dne je nositelem smrti – protože za dne se zlo i tvář viníka mnohem hůře skrývá.

I v tom Job parafrázuje proroky. A nejen jejich slova, ale také jejich úděl – proroci byli vnímáni ve svých dobách často jako zrádci, darebáci, podrývatelé sebe-spokojeného řádu. Za blázny, kteří den považovali za den, a nikoli za šero smrti a kteří museli neustále něčím otravovat a „dělat vlny.“

Jejich úděl

A tak ti, kteří žijí v této absurditě, převrácenosti, zvrácenosti pozbývají naději. Stejně jako ji pozbyl Severní Israel. Judsko. Saul i Šalomoun. Podsvětí je i další „spolklo“ stejně jako žár pohlcuje „sněhové vody“ (v. 18-19).

Kéž by takoví převraceči, lháři, podvodníci, utlačovatelé a mocní byli zapomenuti! Kéž by jejich způsoby a finty byly zapomenuty už od matčina lůna (v. 20)! Kéž na ně nikdo nevzpomíná – vždyť se z takových stane také jen pochoutka pro červy. Tak proč se řídit jejich cestou a jednáním??? Proč na ně vzpomínat? Proč je napodobovat?

Copak takhle jedná a vládne Bůh?

Naopak, Bůh i mocné a vznešené zachovává svou mocí (v. 22). A když svou moc stáhne, nebo dokonce sám Bůh přijde kohokoli navštívit, nikdo si sám sebou nemůže být *objektivně* jist. Nikdo se na Bohu nemůže domáhat práva na život. Na existenci. Ani nejvznešenější, nejobětavější ani nejmajetnější ani nejmocnější.

Bůh je tak milosrdný, že dopřává člověku bezpečí, dopřává lidem oporu (v. 23). Ale zároveň se Bůh nedá „opít rohlíkem.“ Sleduje lidské cesty. Sleduje, jak člověk reaguje a odpovídá na Boží milosrdenství, lásku, oporu, moc.

A tak i Job dnešní oddíl zakončuje slovy: Kdo mi řekne, že tohle není pravda? Kdo mi řekne, že lžu v tom, že i nejmocnější, nejvznešenější a nejmajetnější zakrátko zanikají (v. 24), že jsou

plně závislí na Boží milosti? Ba dokonce zanikají sehnuti jako všichni ostatní. A tak jako klasy obilí.⁵

Závěr

Správa věcí veřejných (= politika) lidského světa je v mnoha ohledech nejen špatná, ale dokonce absurdní, nesmyslná, pokrytecká: Ti, jejichž práce vždy byla a bude zapotřebí – např. zemědělci – jsou zároveň vnímáni jako činící nejnižší formu práce. A tak bývá jen velmi špatně odměňována. Ačkoli je nezbytná pro život. Na rozdíl od mnoha manažerů, poradců, spekulantů a dalších, kteří nijak zapotřebí nejsou. Zhusta nejsou ani ku prospěchu.

Tak zkřivený je pak v důsledku lidský svět, že mnozí uvěřili iluzi, že si za svou ubohou situaci můžou ubožáci, zemědělci a další zcela sami. Protože jsou hříšníky. Jak to tvrdí Elífaz. Také o Jobovi.

Také iluzi, že bohatí a mocní jsou vždy a automaticky bohatí a mocní zaslouženě. Že nic z toho neukradli ani oni, ani jejich předkové – často navíc těm, které označují za „zaslouženě ubohé.“⁶

Jak to i mnozí bohatí a mocní tvrdí dodnes.

Ale Bible říká něco jiného: To není Boží. Nijak. A všichni ti mocní, kteří se nám prezentují jako bohové, o nichž „není důvod ani pochybovat,“ odejdou stejně jako polní tráva. Ale přesto se jim svět klaní, naslouchá jim, poslouchá je, napodobuje je.

Místo aby napodoboval Věčného.

Však také Bildad nebude mít mnoho, co by na toto vše Jobovi řekl...

Píseň: EZ192 – Dobře staví, kdo zná a ví + modlitba Páně
Rozhovor

⁵ Přirovnání lidské pomíjivosti k pomíjivosti trávy nebo obilí je běžné i u Ježíše.

⁶ Velmi silně takové vnímání světa podporuje také karmický systém např. hinduismu.